



Regjeringens fiskeripolitikk

Taler

Helga Pedersen

Dato

19 januar 2006

Sted

Tromsø

Omstendigheter

Fiskebåtrederens forbunds representantskapsmøte

- 1 Å få tale under overskriften "regjeringens fiskeripolitikk", er som å få valgfritt tema når man skal skrive stil. Det gir meg anledning til å beskrive noen overordnede målsettinger, samt vektlegge et par tema som er aktuelle og viktige.

5

Soria Moria slår fast at Norge skal bli en av de ledende, innovative, dynamiske og kunnskapsbaserte økonomier i verden. Det er ambisiøst, men vi har ufattelige naturressurser i form av natur, fisk og olje/gass, som igjen gir oss de beste muligheter til å lykkes. Vi skal satse der vi har fortrinn og kompetanse, og
10 valget av marin sektor som ett av fem fokusområder er naturlig. Fortrinnet er de rike fiskeressursene, og kompetansen har vi opparbeidet gjennom minst tusen år med næringsvirksomhet på området.

- Vi skal føre en aktiv fiskeripolitikk. Vi skal ha et sterkere samfunnsperspektiv
15 enn våre forgjengere. Flåtesiden, landindustrien og ringvirkningene av næringen må ses i sammenheng. Markedskreftene skal ikke lenger styre utviklingen alene.

- Vi skal føre en fiskeripolitikk som gjør at ungdommen både skal ønske - og kunne finne - en plass i fiskerinæringa, så vi opprettholder en mangfoldig
20 bosetting langs kysten. Denne regjeringa har altså et bredere perspektiv enn det rent bedriftsøkonomiske. I tillegg til at fiskeripolitikken danner rammebetingelsene for bedriftene i fiskerinæringa, vil vi at vår politikk også ha positive konsekvenser for utviklinga i lokalsamfunnene. Jeg mener det er mulig å både ivareta bedriftsøkonomiske hensyn og et helhetlig samfunnsperspektiv.

25

Vår politikk skal bygge på en bærekraftig ressursforvaltning og en rettferdig fordeling av fiskeressursene, og det vil jeg si mer om:

30 Kampen mot overfiske og for en bærekraftig utnyttelse av ressursene er en høyt
prioritert sak for regjeringen. Dette skal reflekteres i måten vi prioriterer både tid
og penger på. En stor utfordring er å få bukt med det uregulerte overfisket i
Barentshavet. Overfisket i Barentshavet representerer et tap på omkring en og en
halv milliard kroner. Det trengs ikke mye fantasi for å forstå hvilken betydning
35 dette har for inntekter, arbeidsplasser og bosetting.

Siden 2001 er det avdekket at omfanget av såkalt IUU fiske, illegal, unreported
and unregulated fishing, forekommer i stort omfang i våre nære havområder,
særlig i Barentshavet som står i fokus. Kystvakten og Fiskeridirektoratet har i
40 samarbeid avdekket at omfanget er på ca.100 000 tonn pr.år. Dette stiller store
krav til vår ressurskontroll.

Ressurskontrollen har vært inne i en periode preget av rask utvikling ikke bare i
Norge, men også internasjonalt. I en periode hvor Fiskeridirektoratets
45 budsjetter ble mindre og utfordringene måtte takles med omprioriteringer.

Dette har da vår regjering tatt tak i og vi har prioritert ressurskontroll i
statsbudsjettet for 2006.

50 Kystvakten har fått midler som skal øke antall seilingsdøgn i forhold til i 2005.
Tilstedeværelse på havet er avgjørende for å lykkes, noe
Brennpunktprogrammet også klart viser. Uten Kystvaktens observasjoner på
havet ville det vært nær sagt umulig å avdekke sakene. Det er viktig å få frem at
sakene er et resultat av et omfattende og systematisk analysearbeid. Når
55 opplysningene samlet sett er gode nok settes det i verk aksjoner, enten i utlandet
eller i Norge.

Det er bevilget 2,5 millioner kroner som forvaltes av departementet. Disse
midlene er øremerket til arbeid rettet mot Russland.

60 I 2004 brukte Fiskeridirektoratet ca.51 millioner kroner til ressurskontroll og
antall årsverk utgjorde ca.70. I 2005 var forbruket ca. 53 millioner og antall
årsverk omtrent det samme som i 2004. Alle oppgaver knyttet til den operative
ressurskontrollen på sjø og land er inkludert sammen med fiskerioppsynene og
65 en del administrativt arbeid. Det utføres arbeid ellers i direktoratet som har
betydning for ressurskontrollen uten at det er reflektert i tallene. Driften av

kvotekontrollen og satellittsporingen er eksempler.

- 70 For 2006 er det lagt inn en økning på 15 millioner kroner til Fiskeridirektoratets arbeid med ressurskontroll. Totalt står dermed ca.68 millioner kroner til disposisjon og antall årsverk øker til ca.85. Sammenlignet med 2004 og 2005 er det en betydelig økning.
- 75 En betydelig satsning på IT skal gjennomføres for å legge til rette for en mer effektiv kontroll. Inspektørene får tilgang til sentrale databaser uansett hvor de befinner seg. IT avdelingen styrkes for mer effektivt å kunne håndtere oppgavene ressurskontrollen har. Dette omfatter blant annet å ferdigstille en felles database med Kystvakten. Databasen skal i tillegg til all ordinær
- 80 kontrollinformasjon også inneholde alt som vedrører det russiske overfiske. En slik kommunikasjonsplattform vil gjøre innsatsen langt mer presis og effektiv. Ikke minst vil det bli lettere å foreta hurtige aksjoner når opplysningene raskere kan settes i sammenheng.
- 85 Fiskeridirektoratet vil styrke inspeksjonsvirksomheten om bord i den havgående fiskeflåten som gjør det mulig å plassere inspektører også på utenlandske fartøy.

- Hoveddelen av satsningen vil være opprettelsen av en egen innsatsgruppe på ni personer. Gruppen etableres for å sette Fiskeridirektoratet i stand til å avdekke
- 90 grov økonomisk kriminalitet. Dette omfatter ikke bare den som skjer i Norge, men også den som skjer i andre land dersom norske selskaper er involvert.

- Et team på tre inspektører skal inngå i gruppen. Deres hovedoppgaver vil være knyttet til utenlandske fiske- og transportfartøyer. Inspektørene skal foreta
- 95 kontroller i utlandet, eventuelt i samarbeid med russiske inspektører. Hjemme skal de styrke det arbeidet som allerede utføres av andre inspektører i forhold til det russiske overfisket. Bare det å sørge for at alle tilgjengelige opplysninger blir registrert er en omfattende oppgave som nå styrkes.

- 100 Resten av gruppen, skal arbeide med etterfølgende kontroll, særlig omsetningskontroller i Norge. På dette feltet er kontrollapparatets kapasitet i dag for liten. Antallet gjennomførte kontroller og omfanget av dem er pr. i dag for lite til at det oppnås noen synlig forebyggende effekt. Personellet vil også være viktige i forhold til saker internasjonalt. Virksomheten til innsatsgruppen
- 105 vil nesten i sin helhet være aksjonsbasert. I arbeidet med saker internasjonalt vil

forhold knyttet til svart fisk fra Barentshavet bli prioritert. Norske aktørers rolle i handel med slik fisk vil stå i fokus.

- 110 Internasjonalt utnyttes de operative mulighetene som finnes for norske myndigheter i dag. I noen få sammenhenger kunne det vært gjort noe mer, men frem til nå har det ikke vært mulig av budsjettmessige hensyn. Vår satsing vil gjøre det mulig å utnytte alle muligheter til å gjennomføre aksjoner. Det er avtalt med Russland å opprette en gruppe som på kort varsel skal kunne reise til steder
115 der fisk fra Barentshavet landes for å delta under inspeksjoner. Utgiftene knyttet til gruppen vil delvis bli dekket under bevilgningen.

- I forbindelse med fiskeriforhandlingene i Kaliningrad ble Norge og Russland enige om en rekke tiltak med sikte på å stoppe det uregulerte fisket av torsk i
120 Barentshavet. Vi har innført rapporteringsplikt for både fiske- og transportfartøy som er involvert i omlasting til havs. Fiskefartøyene skal sende rapport før omlasting, og omlastingsfartøyene skal rapportere umiddelbart etter at omlastingen har funnet sted. Det skal sendes rapport om hvor landing skal finne sted, både fra lastefartøy og fra fiskefartøy som selv lander hos tredjeland.
125 Det er fortsatt forbud mot omlasting til fartøy under bekvemmelighetsflagg.

- Norge og Russland er blitt enige om å samarbeide om gjennomføring av inspeksjon av fiskefartøy i Smutthullet og i Gråsonen. Vi er også enige om å opprette felles mobile inspeksjonsteam med inspektører fra begge land som skal
130 kunne rykke ut til landingshavner for å observere landingene i samarbeid med de lokale kontrollmyndighetene. Både Russland og Norge vil også vurdere mulighetene for å forby transitt gjennom våre jurisdiksjonsområder for fartøy under bekvemmelighetsflagg.

- 135 Jeg arbeider nå konkret med å få i stand et møte med den russiske landbruks- og fiskeriministeren blant annet for å fortsette å legge trykk på russiske myndigheter; for uten handling fra deres side klarer vi ikke å få stoppet dette problemet som både er miljøkriminalitet og økonomisk kriminalitet.

- 140 La meg nå før jeg går videre få lov til å kommentere noen av Fiskebåts utspill i Fiskaren på onsdag 18. januar. Det kom flere utspill med utgangspunkt i problemene i Barentshavet. Jeg er helt enig i at vi kan forvente mer av EU på ressurskontrollområdet. Derfor har vi en rekke tiltak på gang som retter seg mot EU og de enkelte EU-statene. Vi må ha en større grad av merdvirking, særlig

når det gjelder havnestatskontroll. Vi arbeider regionalt gjennom Kommissjonen for fiske i det nordøstlige Atlanterhavet (NEAFC) med et regime for havnestatskontroll, vi arbeider bilateralt med de relevante enkeltstatene for å få de kontrollavtalene vi trenger for å være effektive, herunder å få på plass
150 kontrollavtaler med Spania og Portugal som vi hittil ikke har fått til slike avtaler med.

Videre: Under fiskeriforhandlingene for 2006 har vi fra norsk side lagt opp til en tydeligere kobling mellom de avtaler som inngås med andre stater om kvoter,
155 fiskeadgang mv i norske jurisdiksjonsområder og et krav om en effektiv ordning for havnestatskontroll i tråd med de retningslinjer som er utarbeidet av FAO. Andre stater skal på sikt ikke kunne fangste i norske farvann uten at statene samtidig har ansvarlige ordninger for ressurskontroll.

160 Når det gjelder det jeg vil kalle for de negative utspillene, det å si opp fiskeriavtalen med Russland og den såkalte smutthullavtalen, så er min holdning at dette er uaktuelt. Vi har behov for å videreutvikle, utdype og styrke samarbeidet i Barentshavet. Avtalene gir oss et grunnlag for å få til dette. Å fjerne avtalene vil åpne for mer uregulert fiske, ikke mindre!

165 Å nekte landing av all russiskfanget fisk i Norge, også den fisken som er lovlig fanget, vil neppe være i norsk interesse. Særlig vil det av hensyn til landindustrien og den verdiskapningen som skjer på land være ønskelig at Norge mottar fangst fra russiske fiskefartøy når denne er lovlig fisket. Problemet i dag
170 er at en stor del av den ulovlige fangsten transporteres utenom norske fiskerijurisdiksjonsområder, og landes andre europeiske havner.

Når dette er sagt: Det er prisverdig at Fiskebåt engasjerer seg i arbeidet mot ulovligheter. Det er viktig at dere og andre organisasjoner på fiskerisiden er med
175 oss myndigheter i dette arbeidet. Jeg som fiskerminister forventer et slikt engasjement fra dere. Og det er ønskelig at dere er enda tydeligere på ytterligere to områder: 1) At egne medlemmer opptre lovlydig og bidrar positivt til næringens renommé, og 2) at organisasjonen arbeider direkte vis-à-vis søsterorganisasjonene i Russland og i øvrige aktuelle stater med hensyn til
180 næringens holdninger og etikk i praksis.

Fiskeressursene i havet tilhører fellesskapet. derfor legger regjeringa til grunn at fellesskapet skal sikres kontroll over ressursene, og ha styring med at ressursene

185 kommer fellesskapet til gode.

Regjeringa vil sikre at verdiskapinga av ressursene i havet i størst mulig grad skal komme de fiskeriavhengige kystsamfunnene til gode. Regjeringa vil legge til rette for en fiskeflåte som bidrar til aktivitet og sysselsetting langs hele kysten, og
190 som kan sikre industrien helårig stabil tilgang på råstoff. Vi vil dessuten legge vekt på å bruke det fortrinnet vi har med tilgang på fersk fisk av høy kvalitet.

Et spørsmål som både næring og politikere er svært opptatt av på flåtesiden, er strukturpolitikken. Det har vært mye debatt rundt de strukturtiltakene som ble
195 innført under forrige regjering. Jeg mener at de eksisterende strukturordningene ikke har tilstrekkelig legitimitet, og at det er behov for en strukturpause der vi kan stoppe opp og tenke oss om før vi bestemmer den videre kursen:

Den 6. januar oppnevnte Regjeringen et utvalg som skal evaluere
200 strukturtiltakene for fiskeflåten, og fremme forslag til hvordan den fremtidige strukturpolitikken bør utformes.

Utvalget er bredt sammensatt, og medlemmene er svært kompetent til å ta fatt på denne krevende oppgaven. Vi har lagt vekt på at ulike interesser skal komme
205 til orde, og basert på interessen kunne vi ha satt sammen et langt større utvalg. Hensynet til framdrift tilsier at vi har en passende størrelse, og utvalgets innstilling vil bli sendt på høring. Selv om vi har det travelt er det viktig at tar oss tid til å lytte.

210 Mandatet for utvalget er knyttet opp mot Soria Moria-erklæringens konkrete målsettinger om at strukturpolitikken må bidra til å sikre fiskeressursene som felles eiendom, å sikre en fiskeflåte som bidrar til aktivitet langs hele kysten og å sikre en flåte som er moderne, variert og lønnsom. Jeg anser det som en styrke at næringen har en struktur der aktørene varierer i størrelse, og vi vil legge til rette
215 for en fiskeflåte som bidrar til aktivitet og sysselsetting langs hele kysten. Industrien må sikres helårig, stabil tilgang på råstoff. Strukturtiltakene må være tilpasset disse målene, samtidig som de må bidra til at fiskeflåten tilpasses ressursgrunnlaget.

220 Når det gjelder havfiskeflåten, skal utvalget vurdere hvilke konsekvenser strukturkvoteordningen har hatt for de ulike gruppene i havfiskeflåten og fremme forslag til fremtidige ordninger innen gruppene.

225 Utvalget skal også vurdere hvorvidt det bør være en forhåndsfastsatt
tidsbegrensning i strukturkvoteordningen.

Utvalget skal også vurdere om de fastsatte kvotetakene for hver enkelt gruppe er
satt til et slikt nivå at disse bidrar til å oppfylle målene i Soria Moria, og
230 eventuelt foreslå endringer i kvotetakene.

Utvalget skal ledes av Trygve Myrvang, som har lang erfaring fra norsk
fiskerinæring, og som dere selv sagt kjenner som administrerende direktør i
Norges Råfisklag.

235

Utvalget er bedt om å komme med sin innstilling innen 15. august 2006.

Som nevnt skal vår fiskeripolitikk legge til rette for en lønnsom og variert flåte,
men vår politikk skal også fokusere på industriens plass i fiskerinæringen og
240 mulighetene industrien gir oss for å skape større aktivitet og sysselsetting langs
kysten. Det skal vi legge til rette for gjennom marint verdiskapingsprogram,
FOU, men også gjennom grep som distriktskvoter og leveringsforpliktelser.

Soria Moria-erklæringa sier som dere vet kjent at nasjonale myndigheter skal
245 kunne avsette inntil 10 prosent av den nasjonale kvota til landing og
bearbeiding i spesielt utsatte distrikter for å sikre sysselsettingen i industrien.
Fartøy i alle deler av landet som ønsker å levere fisk for bearbeiding i den
aktuelle regionen skal behandles likt. Regionale myndigheter skal tilbys å fordele
disse landingene til de områder og virksomheter som i kortere eller lengre tid har
250 behov for slike spesielle virkemidler.

Distriktskvoter er ikke noe nytt. Lovhjemmelen eksisterer og en ordning med
distriktskvoter ble benyttet mellom 1983 og 1991. De siste årene ordningen var i
bruk omfattet den 3000 tonn torsk som Fiskeridirektoratet kunne fordele til
255 trålere for levering og tilvirkning ved landanlegg i næringssvake distrikt.

Det er for 2006 satt av 3% av gruppekvota på torsk for fartøy mellom 15 og 28
meter samt torsketrål. Departementet er nå i ferd med å utrede og vurdere
innretningen av ordningen.

260

Jeg inviterer dere med dette til å komme med innspill til hvordan ordningen bør

utformes. Departementet har så langt ikke trukket konklusjoner, bortsett fra at jeg vil at distriktskvotene skal knyttes opp til krav om bearbeiding, og vil derfor
265 bare kunne leveres til bedrifter som ikke driver med trading. På denne måten kan de bidra til at en økt andel av de samlede råstofftilførslene blir bearbeidet i Norge, og være med på å sikre arbeidsplasser.

Og fra distriktskvote videre til en beslektet problemstilling: Leveringsplikt for
270 torsketrålere.

Oppbyggingen av ferskfisktrålerflåten skjedde parallelt med etableringen av frossenfiletindustrien på 1960-tallet. Ferskfisktrålere skulle sørge for jevn og sikker råstofftilførsel av torsk, noe kystflåten ikke kunne. Trålkonsesjoner ble
275 derfor delt ut til rederier som hadde tilknytning til filetanlegg.

Mye har forandret seg i fiskerinæringen siden 60-tallet, men noe er likevel det samme; utjevning av råstofftilførselen over året er en nøkkel til stabile arbeidsplasser og leveringsdyktighet i markedet.

280

Senere er tilknytningen mellom rederi og industri i noen tilfeller blitt svekket, og i andre tilfeller blitt brutt. I enkelte tilfeller ved at fartøyene har blitt solgt til fiskere. I andre tilfeller ved at fartøyene har blitt overtatt og drevet videre av industrielle eiere med egne anlegg andre steder. Dette har ført til at
285 fiskerimyndighetene påla disse trålerne leveringsplikt til bestemte anlegg, bestemte steder eller områder.

I dag har vi både frysetrålere og ferskfisktrålere med leveringsplikt, de er industrieide og fiskereide, de industrieide har leveringsplikt til egen bedrift eller
290 til andre, samme fartøy har leveringsplikt til ulike steder.

Leveringsplikten har rett og slett blitt en rimelig komplisert affære. Men vi skal gripe fatt i dette, og det gjør vi på grunnlag av en omfattende og god rapport fra Fiskeriforskning, som har evaluert ordningen slik den virket i 2004. Rapporten
295 er offentlig tilgjengelig, og jeg håper at de som ønsker å delta i debatten omkring ordningen, bruker litt tid på å sette seg inn i rapporten.

Jeg skal helt kort referere noen hovedpunkter. Litt over halvparten av torsken fra trålere med leveringsplikt, ble i 2004 frosset om bord. Det nøyaktige tallet
300 for fersklevering var 47%, mot bare 11% for trålere uten leveringsplikt.

Den ombordfrosne torsken oppnår høyere pris enn den som leveres fersk. Differansen er såpass høy som kr 2,33.

305

Nå viser 2005-statistikken svært løfterike tall for eksporten av fersk filet - både kvantumsmessig og prismessig. Dersom det likevel fortsatt er riktig at salt- og klippfiskproduksjon er den anvendelsen som forsvaret den høyeste førstehandsprisen, og filetproduksjonen fortsatt møter sterk konkurranse om
310 liten og mellomstor ombordfrossen torsk fra lavkostland, er det klart at vi her står overfor noen økonomiske realiteter som er en utfordring for den arbeidsintensive filetproduksjonen.

For det er fortsatt den arbeidsintensive filetindustrien som i stor grad er de
315 begunstigede bedriftene i ordningen med leveringsplikt. Disse bedriftene stod i 2004 for halvparten av sysselsettingen i nordnorsk hvitfiskindustri, og har markant høyere sysselsettingsgrad enn øvrige bedrifter. Det betyr rett og slett at det krever flere årsverk å bearbeide samme kvantum råstoff i denne sektoren, enn i andre sektorer. Samtidig viser det seg at disse bedriftene har lavere
320 verdiskaping pr ansatt, og har lavere lønnsomhet.

For å sitere fra rapporten: "det er flere forhold som tyder på at de begunstigede bedriftene taper i en åpen råstoffkonkurranse om ombordfrosset råstoff i forhold til tradere og klipp- og saltfiskprodusenter".

325

Det betyr at leveringsplikten fortsatt har en rolle å spille, dersom vi skal få realisert den satsingen som vi mener er riktig: økt verdiskaping på grunnlag av økt markedstilbud av fersk fisk.

330 Og vi er ikke alene om å mene at dette er riktig. For igjen å sitere rapporten:

- Vi må finne en produktportefølje hvor lokale produsenter har fortrinn.

- Vi må unngå produkter som kan produseres billigere i den globale verdikjede.

335

Nå skal jeg ikke gi inntrykk av at ordningen med leveringsplikt alene kan bære ferskfisksatsingen. Men når ordningen nå er evaluert, så gir dette det grunnlaget vi trenger for en spissing av den - for at den skal trekke i riktig retning. Det skal vi gå løs på.

Jeg skal ikke her og nå gå inn på hvilke konkrete endringer vi vil foreslå. Det er likevel viktig at vi får gjort ordningen enklere - det må bli enklere for myndighetene å kontrollere at ordningen blir etterlevd, og det må bli enklere for offentligheten å se dette.

Så vil vi også måtte vurdere om bedriftene skal ha bearbeidingsplikt for det råstoffet de kjøper. Er vi tilfreds med at en bedrift kan kjøpe råstoff og umiddelbart selge dette videre til en trader, eller bør denne gevinsten like gjerne tilfalle fartøyeieren og mannskapet, dersom bedriften uansett ikke har til hensikt å sikre sysselsetting ved å produsere råstoffet?

Og på den annen side: Er det tilstrekkelig at leveringsplikten - som i dag - i realiteten er en tilbudsplikt? Eller bør den skjerpes i retning av en salgsplikt?

Som sagt, det er for tidlig å trekke noen konklusjoner i dag. Nå er det viktig at saken debatteres, så skal vi komme med våre høringsforslag, før eventuelle endringer faktisk blir gjennomført.

Ambisjonen må være at leveringsvilkårene skal være utformet, praktiseres og håndheves slik at de sikrer aktivitet og arbeidsplasser, og forutsigbare rammevilkår både for fartøyene, for landindustrien og for det lokalsamfunnet som er tilgodesett. For øvrig en ambisjon som gjelder for hele vår fiskeripolitikk.

Kilde
<http://arbeiderpartiet.no/index.gan?id=52551&subid=0>

Emner
Innenriks, Innlegg, Miljø

URI
<https://www.virksommeord.no/tale/regjeringens-fiskeripolitikk>

375